

UNDERSØKELSE

Lånesøknad

RAPPORT

Træna kommune

Juni 2020

FR1102

FORORD

Revisjon Midt-Norge SA har gjennomført denne undersøkelsen på oppdrag fra kontrollutvalget i Træna i perioden september 2019 til juni 2020.

Denne rapporten oppsummerer en undersøkelse av forhold knyttet til en søknad om ansvarlig lån fra næringsfond A. Undersøkelsen er ikke en forvaltningsrevisjon, men er gjennomført faglig og delvis metodisk etter RSK 001 – Standard for forvaltningsrevisjon.

Prosjektteamet har bestått av prosjektleder/oppdragsansvarlig Merete M. Montero og medarbeider Eirik Gran Seim, og kvalitetssikrere Unni Romstad og Anna Ølnes. Vi har vurdert egen uavhengighet overfor Træna kommune, jf. kommuneloven § 79 og forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner kapittel 6.

Vi vil takke alle som har bidratt med informasjon i prosjektet. En oversikt over tidligere gjennomførte prosjekter finnes på vår hjemmeside www.revisjonmidtnorge.no.

Trondheim, 12.06.2020

Merete Montero

Merete M. Montero

Prosjektleder

SAMMENDRAG

I september 2018 ble det kjent at Træna kommune ble tildelt 2 597 719,96 kroner fra havbruksfondet.

I november 2018 søkte Shell Fish AS som ansvarlig lån fra næringsfond A for å investere i ny fiskebåt.

Det ble lagt frem to saker til politiske organ; en om lånesøknad og en om hvordan midlene fra havbruksfondet skulle fordeles. Lånesøknaden ble avgjort i formannskapet, mens saken om midler ble avgjort i kommunestyret.

Begge sakene ble avgjort samme dag. Kommunestyret fordelte midlene på formiddagen, og formannskapet vedtok saken om lånesøknad etter lunsj. Det ble i kommunestyret stilt spørsmål ved habilitet knyttet til formannskapets behandling av lånesøknaden.

Det ble bestilt en undersøkelse av forholdene rundt lånesøknaden og saken om midler fra havbruksfondet.

Det er satt opp fem problemstillinger:

1. Har Træna kommune nødvendige systemer for å ivareta habilitet i folkevalgte organ?
2. I hvilken grad er habilitetsreglene fulgt i forbindelse med behandlingen av sakene om fordeling av midler fra havbruksfondet og om søknad om lån fra næringsfond A?
3. I hvilken grad har Træna kommunes etiske retningslinjer blitt fulgt i sakene om fordeling av midler fra havbruksfondet og om søknad om lån fra næringsfond A?
4. I hvilken grad er sak 76/18 forsvarlig utredet ved fremleggelse til folkevalgt organ?
5. I hvilken grad er kommunens egne retningslinjer for næringsfond fulgt?

Vår vurdering er at kommunen ikke har tilfredsstillende system for å ivareta habilitet i folkevalgte organ. Vi anbefaler at det etableres skriftlige rutiner for å melde fra om mulig inhabilitet.

Undersøkelsen viser at habilitetsreglene var ivaretatt i begge sakene.

Videre viser undersøkelsen at de etiske retningslinjene i hovedsak er fulgt. Våre undersøkelser viser at større åpenhet kunne vært konfliktdepende.

Når det gjelder om saken om lånesøknad var forsvarlig utredet, viser undersøkelsen at saken om lånesøknad i noen grad var forsvarlig utredet. Vi savner en nærmere utredning om kriteriene i retningslinjen for næringsfond var oppfylt. Saksbehandler burde etterspurt driftsbudsjett fra Shell Fish AS før fremleggelse av saken til polisk behandling.

Undersøkelsen viser at innvilgelsen av lånesøknaden ved innvilgelsen var innenfor de kriteriene som var satt.

INNHOLDSFORTEGNELSE

Forord	3
Sammendrag	4
Innholdsfortegnelse	6
1 Innledning	8
1.1 Bestilling	8
1.2 Problemstillinger	8
1.3 Metode	9
1.4 Bakgrunn for saken	9
1.5 Habilitetsregelverket	10
1.6 Rapportens oppbygging	11
2 Habilitet og etikk	12
2.1 Problemstillinger	12
2.2 Vurderingsgrunnlag	12
2.2.1 Internkontroll	12
2.2.2 Habilitetsreglene	12
2.2.3 Etsiske retningslinjer	14
2.3 Data	15
2.3.1 Systemer for å ivareta habilitet i folkevalgte organ	15
2.3.2 Midler fra havbruksfondet	15
2.3.3 Lånesøknad	17
2.3.4 Sjøsets rolle ved behandling av sakene i politiske organ	19
2.3.5 Etikk	20
2.4 Vurdering	21
2.4.1 Systemer	21
2.4.2 Habilitetsvurdering	21
2.4.3 Etikk	23
3 Forsvarlig utredning	25
3.1 Problemstilling	25
3.2 Vurderingsgrunnlag	25
3.3 Data	26
3.4 Vurdering	27
4 Retningslinjer for næringsfond	28
4.1 Problemstilling	28
4.2 Vurderingsgrunnlag	28
4.3 Data	29
4.4 Vurdering	29
5 Høring	31

Rapport fra Revisjon Midt-Norge SA

6	Konklusjoner.....	32
	Vedlegg 1 Uttalelse fra KMD.....	33
	Vedlegg 2 Utdrag fra retningslinje næringsfond A.....	35

1 INNLEDNING

I dette kapitlet gjennomgår vi bestilling, problemstillinger, metode for gjennomføring av undersøkelsen og bakgrunn for prosjektet.

1.1 Bestilling

I sak 01/2019 bestilte kontrollutvalget en undersøkelse om habilitet i forbindelse med behandlingen av et aksjeselskaps søknad om lån fra næringsfond A.

Kontrollutvalget ønsker at vi skal undersøke følgende:

1: I hvilke grad foreligger habilitetsproblematikk i disse sammenhengene?

Organ	Formannskap	Formannskap	Kommunestyre	Formannskap
Møtedato	26.11.2018	05.12.2018	13.12.2018	13.12.2018
Sak	58/18	66/18	38/18	76/18

2: I hvilken grad er sak 76/18 forsvarlig utredet i forbindelse med fremlegging for folkevalgt organ?

3: I hvilken grad er kommunens egne retningslinjer for næringsfond fulgt?

1.2 Problemstillinger

I prosjektplanen var det oppført fire problemstillinger.

Ved gjennomføring av undersøkelsen, ble det stilt spørsmål om kommunen har nødvendige systemer for å ivareta habilitet i folkevalgte organ. Vi har derfor lagt til en problemstilling knyttet til dette, som blir behandlet i kapittel 2.

Følgende problemstillinger vil bli besvart i rapporten:

1. Har Træna kommune nødvendige systemer for å ivareta habilitet i folkevalgte organ?
2. I hvilken grad er habilitetsreglene fulgt i forbindelse med behandlingen av sakene om fordeling av midler fra havbruksfondet og om søknad om lån fra næringsfond A?
3. I hvilken grad har Træna kommunes etiske retningslinjer blitt fulgt i sakene om fordeling av midler fra havbruksfondet og om søknad om lån fra næringsfond A?
4. I hvilken grad er sak 76/18 forsvarlig utredet ved fremleggelse til folkevalgt organ?
5. I hvilken grad er kommunens egne retningslinjer for næringsfond fulgt?

Ved kontrollutvalgets behandling av prosjektplanen ble det stilt spørsmål om kommunens bruk av midlene fra havbruksfondet. Kommunal – og moderniseringsdepartementet har i uttalelse av 18.01.2018 uttalt at midlene er ubundne midler, som ikke er reservert særskilte formål. Uttalelsen ligger i vedlegg 1.

1.3 Metode

Vi har gjennomført intervju med rådmann, assisterende rådmann, styreleder for Shell Fish AS og daværende ordfører. Shell Fish AS har ikke daglig leder. Begrunnelsen for at daværende ordfører ble intervjuet, er fordi det ble skifte av ordfører ved valget i 2019. Det var mest hensiktsmessig å intervjuere sittende ordfører i perioden sakene ble behandlet. Rådmann og assisterende rådmann står som saksbehandlere for de aktuelle sakene. Det er blitt gjennomført fysiske intervju, med unntak av intervjuet med tidligere ordfører som ble gjennomført per telefon.

Vi har gjennomgått dokumentasjon i sakene og dokumentasjon fra andre saker der det har vært relevant for å understøtte intervjuinformasjon.

Vi vurderer at datagrunnlaget er relevant, pålitelig og tilstrekkelig.

Ved undersøkelser blir det vist til hjemler i gammel kommunelov. Begrunnelsen for dette er at ny kommunelov ikke var trådt i kraft ved undersøkelsens start.

1.4 Bakgrunn for saken

Sammendraget av kommunens saksbehandling er beskrevet i saksframlegget til kontrollutvalget. I hovedtrekk kan saken oppsummeres slik:

Shell Fish AS søkte om ansvarlig lån på kr 2 000 000,-, i søknad datert 13.11.2018. Styreleder i selskapet (Geir Anders Sjøset) har signert søknaden. Styreleder i selskapet var i perioden kommunestyremedlem og varamedlem til formannskapet.

I formannskapetets møte, 26.11.2018, sak 58/18, ble det behandlet en sak om hvordan midler fra havbruksfondet benyttes. Formannskapet besluttet å avsette midlene i sin helhet til næringsfond A. Styreleder for Shell Fish AS var innkalt og møtte som vara til dette møtet. Saken ble sendt videre til kommunestyret for endelig avgjørelse.

I neste formannskapsmøte, 05.12.2018, ble søknaden om lån fra Shell Fish AS lagt frem som sak 66/18. Formannskapet ønsker at administrasjonen skulle utrede saken grundigere, og vedtok å utsette behandlingen av søknaden. Styreleder deltok ikke i møtet.

Kommunestyret behandlet i møte 13.12.2018, sak 38/18, disponeringen av utbetalingen fra havbruksfondet. Kommunestyret vedtok ikke formannskapets innstilling, men fordelte utbetalingen på næringsfond A og disposisjonsfond for investeringsprosjekter. Styreleder er kommunestyremedlem, men ifølge protokollen fra kommunestyremøtet hadde han forfall til møtet.

Formannskapet hadde møte samme dag som det var kommunestyremøte. Formannskapsmøtet foregikk fra 08:30-10:05 og 14:25-14:50. Søknaden om lån ble behandlet etter kommunestyremøtet, i sak 76/18. Det ble innvilget et ansvarlig lån på kr 1 700 000,- gjennom bruk av næringsfond A. Styreleder deltok ikke i møtet.

1.5 Habilitetsregelverket

Kommunene sin oppgave er å yte tjenester og drive myndighetsutøvelse og samfunnsutvikling til beste for innbyggerne. Kommuner skal være effektive, tillitsskapende og bærekraftige. For at kommunesektoren skal ha tillit og troverdighet, er det sentralt at de som er involvert i kommunale beslutninger og saksbehandling opptre tillitsvekkende og med høy etisk standard. Kommuneloven og forvaltningsloven har regler om habilitet som skal ivareta dette. En folkevalgt blir inhabil til å behandle en sak dersom vedkommende har en personlig tilknytning til saken som kan skape tvil om at den folkevalgte vil behandle saken på en objektiv og upartisk måte.

Et viktig formål med habilitetsreglene er å sikre at det ikke blir foretatt uriktige avgjørelser fordi en tjenestemann tar utenforliggende hensyn ved forberedelsen eller avgjørelsen av saken. Habilitetsreglene sikrer derfor partenes rettssikkerhet, ved at det blir foretatt korrekte avgjørelser. Videre skal habilitetsreglene bidra til å opprettholde tilliten til de som fatter avgjørelsene og til forvaltningen som helhet. Beslutningstakerne beskyttes mot at det sås tvil om deres troverdighet, ettersom de slipper å behandle saker der de selv eller deres nærstående har personlige interesser.

Forvaltningsloven §§ 6 til 10 inneholder bestemmelser om inhabilitet som gjelder generelt for offentlige tjenestemenn og andre som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan. Disse bestemmelsene gjelder således for både ansatte og folkevalgte i kommuner.

Kommuneloven § 40 nr. 3 har bestemmelser om inhabilitet som kommer i tillegg til forvaltningslovens regler. De gjelder i første rekke for de folkevalgte, men enkelte bestemmelser gjelder også for de ansatte i kommunen.

Medlemmer av kollegiale organer har plikt til å vurdere sin egen habilitet, og skal i god tid før møtet melde fra om forhold som har betydning for egen habilitet. Det følger av forvaltningsloven § 8 at i kollegiale organ er det organet selv som avgjør habilitetsspørsmålet. Den folkevalgte har rett til å uttale seg om habilitetsspørsmålet før saken tas opp av organet, men vedkommende kan ikke delta i drøftelsen av inhabilitetsspørsmålet og kan heller ikke være med å stemme. Dersom habiliteten skal vurderes for flere folkevalgte i samme sak vil samtlige være diskvalifisert fra å delta i avgjørelsen om sin egen eller andres habilitet. Dersom det i en sak er så mange inhabile medlemmer at organet ikke er vedtaksført og det ikke er kalt inn varamedlemmer, kan samtlige medlemmer delta i avgjørelsen av medlemmenes habilitet.

Dersom en folkevalgt er inhabil, må vedkommende fratre ved behandlingen av saken.

Det følger av kommuneloven § 30 nr. 3 at dersom det treffes avgjørelse om at et medlem av organet er inhabil skal avgjørelsen føres i møteboken og hjemmelen for avgjørelsen skal fremgå.

Dersom en inhabil folkevalgt deltar i forberedelsen av eller i avgjørelsen av en sak utgjør dette en saksbehandlingsfeil som kan medføre at vedtaket er ugyldig. Vilkåret for at vedtaket er ugyldig er at inhabiliteten kan ha hatt betydning for vedtakets innhold. Dersom vedtaket er ugyldig, må saken normalt behandles på nytt.

1.6 Rapportens oppbygging

Problemstilling 1, 2 og 5 blir behandlet i samme kapittel, deretter problemstilling 3 og 4 i egne kapitler. Kapitlene er delt inn i underoverskrifter om problemstillinger, vurderingsgrunnlag, datagrunnlag og vurderinger. Avslutningsvis i rapporten blir det konkludert på problemstillingene.

Ordfører i forrige periode blir omtalt som ordfører i denne rapporten.

Geir Anders Sjøset er styreleder i Shell Fish AS. Han var kommunestyremedlem i perioden sakene ble behandlet. Han blir i rapporten omtalt som Sjøset.

2 HABILITET OG ETIKK

I dette kapittelet presenterer vi problemstillingene som gjelder habilitet og etikk.

Videre blir aktuelle vurderingsgrunnlag presentert.

Vi presenterer informasjon om hvilke system kommunen har for å ivareta habilitet i folkevalgte organ. Videre presenterer vi informasjon om de to sakene som er omtalt, Sjøsets rolle i sakene og informasjon om håndtering av etikk.

Vi knytter vurderinger til system, habilitet og etikk avslutningsvis i kapittelet.

2.1 Problemstillinger

Det er utarbeidet følgende problemstillinger for temaet habilitet og etikk:

- Har Træna kommune nødvendige systemer for å ivareta habilitet i folkevalgte organ?
- I hvilken grad er habilitetsreglene fulgt i forbindelse med behandlingen av sakene om fordeling av midler fra havbruksfondet og om søknad om lån fra næringsfond A?
- I hvilken grad har Træna kommunes etiske retningslinjer blitt fulgt i sakene om fordeling av midler fra havbruksfondet og om søknad om lån fra næringsfond A?

2.2 Vurderingsgrunnlag

2.2.1 Internkontroll

Hjemmelen for rådmannens ansvar for internkontroll er kommuneloven § 23 nr. 2 (gjeldende regelverk på tidspunktet). Det følger av denne bestemmelsen at rådmannen skal påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer er forsvarlig utredet, og at vedtak blir iverksatt. Videre skal rådmannen sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll.

For å kunne ha en betryggende håndtering av habilitet, er det viktig at det er etablert skriftlige rutiner som etterleves.

2.2.2 Habilitetsreglene

Kommuneloven § 40 nr. 3 presiserer at forvaltningslovens regler om inhabilitet gjelder for folkevalgte.

Forvaltningsloven §§ 6 til 10 inneholder bestemmelser om inhabilitet.

Det står følgende i forvaltningsloven § 6 om inhabilitet:

En offentlig tjenestemann er ugild til å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse eller til å treffe avgjørelse i en forvaltningssak

- a) *når han selv er part i saken;*
- b) *når han er i slekt eller svogerskap med en part i opp- eller nedstigende linje eller i sidelinje så nær som søsken;*
- c) *når han er eller har vært gift med eller er forlovet med eller er fosterfar, fostermor eller fosterbarn til en part;*
- d) *når han er verge eller fullmektig for en part i saken eller har vært verge eller fullmektig for en part etter at saken begynte;*
- e) *når han leder eller har ledende stilling i, eller er medlem av styret eller bedriftsforsamling for*
  - 1. *et samvirkeforetak, eller en forening, sparebank eller stiftelse som er part i saken, eller*
  - 2. *et selskap som er part i saken. Dette gjelder likevel ikke for person som utfører tjeneste eller arbeid for et selskap som er fullt ut offentlig eid og dette selskapet, alene eller sammen med andre tilsvarende selskaper eller det offentlige, fullt ut eier selskapet som er part i saken.*

Likeså er han ugild når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet; blant annet skal legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til. Det skal også legges vekt på om ugildhetsinnsigelse er reist av en part.

Forvaltningsloven § 41 regulerer virkningen av saksbehandlingsfeil ved enkeltvedtak. Saksbehandlingsfeil er når forvaltningen ikke har overholdt de saksbehandlingsregler som gjelder for enkeltvedtak. Det er kun i de tilfeller hvor feilen kan ha påvirket resultatet (vedtakets materielle innhold) at vedtaket må kjennes ugyldig.

Dersom det er gjort slike feil at vedtaket blir ugyldig, blir utgangspunktet at saken skal behandles på nytt.

En part som har lidd økonomisk tap fordi en avgjørelse er ugyldig, vil normalt ha rettskrav på å få dekket dette tapet av vedkommende forvaltningsorgan etter de alminnelige erstatningsrettslige regler. Objektive feil antas i juridisk teori å være tilstrekkelig.

2.2.3 Etske retningslinjer

Etske retningslinjer ble vedtatt i Træna kommunestyre 26.09.2014 og var gjeldene på det tidspunkt sakene ble behandlet. De etske retningslinjene gjelder for alle som representerer kommunen, både ansatte, politikere og andre.

Formålet med de etske retningslinjene er å sørge for at valgene som blir tatt ikke går på bekostning av fellesskapets beste, og at de setter en standard for hvordan de skal utføre oppgaven sine på en måte som gjør at innbyggerne har tillit til de som representerer kommunen.

Under kapittel 1 om tillit står det følgende:

For å ivareta og styrke innbyggernes tillit til Træna kommune, er det særlig viktig at de avgjørelsene som tas, ikke blir påvirket av utenforliggende hensyn. Informasjon som den enkelte får kjennskap til i tjenesten, skal aldri benyttes til å oppnå personlige fordeler, eller til å skade andre på noen måte.

Profesjonalitet står oppført som en verdi.

Under punktet profesjonalitet står det at personer i kommunal tjeneste skal unngå å komme i situasjoner som kan medføre konflikt mellom kommunens interesser og personlige interesser som kan gi grunnlag for mistanke om fordel. Dette gjelder også ved fordeler til familie, nære sosiale forbindelser eller forretningsforbindelser.

En av verdiene som er oppgitt i retningslinjen er åpenhet. Det står følgende som innledning til bestemmelsene:

Personer i kommunal tjeneste må utvise åpenhet så vel utad mot innbyggerne som innad i egen sektor og mellom de enkelte sektorer. Dette er en nødvendig forutsetning for allmennhetens tillit til Træna kommune.

Videre fremgår det av retningslinjen at informasjon må være både korrekt og tilstrekkelig.

Ordfører er kontaktperson for folkevalgte ved spørsmål om retningslinjen eller i tvilstilfeller.

2.3 Data

2.3.1 Systemer for å ivareta habilitet i folkevalgte organ

Ordfører forteller at kommunen ikke har skriftlige rutiner for hvordan man skal melde fra om mulig inhabilitet. Det er vanlig at politikerne melder fra til ordfører, rådmann eller assisterende rådmann. Politikerne bruker å ringe eller sende mail/SMS. Ifølge ordfører er det noen som melder fra på forhånd, og noen som melder fra i møtet. Når det blir meldt fra i møte, får man ikke alltid kalt inn varamedlem.

Ifølge assisterende rådmann blir politikerne vedtatt inhabile når det er saker der det er slektskap, eier eller i styre (som en hovedregel). Ved andre type forhold blir det diskutert og tatt stilling til i møte om noen ber om å få vurdert sin habilitet. Det blir stort sett meldt fra i møte, og ordfører spør om administrasjonen har kommentarer. Assisterende rådmann forteller at det skrives i protokollene hvorfor de er inhabile/habile – inkludert hjemmel. Vi har undersøkt et utvalg protokoller fra formannskapet og kommunestyret i 2018 og kan bekrefte at det oppgis begrunnelse og hjemmel.

Ifølge ordfører er det små forhold på Træna, og politikerne vet normalt sett om andre er inhabil når det gjelder slektskap og nære relasjoner.

Sjøset forteller at det ikke er gitt opplæring i habilitet. Kommunen har ingen informasjon om temaet.

Det er i politiske organer behandlet to saker tilnærmet parallelt. Den ene gjelder fordelingen av midler fra havbruksfondet og den andre gjelder en lånesøknad fra Shell Fish AS. Nedenfor gjengis informasjon relevant for habilitetsvurdering og vurdering knyttet til de etiske retningslinjene.

2.3.2 Midler fra havbruksfondet

Træna kommunestyre vedtok i sak 8/18, i møte 23.04.2018, at årlige utbetalinger fra havbruksfondet skulle tilføres kommunalt næringsfond A. Vedtaket var enstemmig. Dette var en generell sak om hvordan kommunen ønsket å bruke midler fra havbruksfondet. Begrunnelsen for å plassere midlene i næringsfond A var at midlene da kunne tilføres næringslivet. Assisterende rådmann forteller at kommunens økonomiavdeling ga tilbakemelding om at fordelingen av midlene måtte avgjøres hvert år, og ikke som et generelt vedtak.

Nærings- og fiskeridepartementet la ut pressemelding på regjeringen.no 10. september 2018, der de har en oversikt over hvor mye hver enkelt kommune blir tildelt fra havbruksfondet. Træna kommune ble tildelt 2 597 719,96 kroner.

Rådmannen laget en sak med et forslag om hvordan midlene for 2018 skulle fordeles.

Saken ble satt opp på sakliste til et planlagt formannskapsmøte 29.11.2018. Ifølge assisterende rådmann sendte ordfører en henvendelse om å flytte møtet til 26.11.2018. Ordfører forteller at han skulle være bortreist 29.11, og derfor ønsket å flytte møtet.

Sak om fordeling av midler fra havbruksfondet ble først behandlet i formannskapet 26.11.2018, sak 58/18.

I forkant av formannskapet hadde ordførers partigruppe gruppemøte. Ordfører forteller at han ikke møtte på grunn av sykdom.

Ordfører forteller at han ikke deltok på møtet i formannskapet på grunn av sykdom. Det fremgår ikke av protokollen hvorfor ordfører var fraværende. Ifølge protokollen deltok Sjøset som hans vara.

Rådmannens innstilling var å fordele midlene på næringsfond A og disposisjonsfond til investeringsprosjekter. Rådmannen ønsket å bruke 1.3 millioner kroner til blant annet nye gatelys og til ny bil til teknisk sektor.

Formannskapet innstilte på at utbetalingen på ca. 2.6 millioner kroner avsettes i sin helhet til næringsfond A.

Saken ble deretter behandlet i kommunestyret 13.12.2018, i sak 38/18.

Sjøset forteller at han var bortreist og meldte forfall til kommunestyremøtet. Assisterende rådmann vet ikke hvorfor Sjøset meldte forfall, hun hadde ikke fått beskjed om forfall. Det fremgår av protokollen at Sjøset hadde forfall, men det er ikke oppgitt grunn.

Videre er det protokollført følgende:

Etter gruppemøte stilte Træna AP spørsmål om habilitet i behandlingen av F-sak 58/18.

Spørsmålet var om posisjon kjente til at det var kommet inn en søknad om lån fra næringsfond A til Shell Fish AS, før behandlingen av sak om avsetning av Havbruksfondet. Opposisjonen var ikke kjent med at det var kommet inn slik søknad før behandling av F-sak 58/18.

Kommunestyret vedtok å avsette 1.3 millioner kroner til næringsfond A og 1.3 millioner kroner til ubundet investeringsfond.

2.3.3 Lånesøknad

Shell Fish AS søkte kommunen om ansvarlig lån til investering i ny båt, i søknad datert 13.11.2018. Begrunnelsen for søknaden var å sikre mer stabil drift og gi fiskerne bedre bekvemmeligheter på sjøen. Selskapet søkte om et lån på 2 millioner kroner, av en totalinvestering på 13 millioner kroner. Shell Fish AS oppgir at de ønsker å nedbetale lånet over 10 år, med 3 års rente- og avdragsfrihet.

Vedlagt søknaden var informasjon om båten og regnskap for 2017.

Søknaden er signert av styreleder i Shell Fish AS, Geir Sjøset.

Shell Fish AS er eid av Geir Anders Sjøset (51%) og Ocean Impex AS (41%). Ocean Impex AS er eid av Geir Anders Sjøset (100%).

Ifølge Sjøset orienterte han om planene sine om å kjøpe ny båt i kommunestyret 2-3 år før søknaden ble sendt. Både politikerne og administrasjonen visste at det ville komme en lånesøknad fra selskapet. Ordfører bekrefter at Sjøset har vært i kontakt og informert om sine planer. Ordfører forteller at de fleste tar kontakt med han for å diskutere søknader. Han hadde tre ulike henvendelser om potensielle båtkjøp, men det var bare Shell Fish AS som leverte søknad på daværende tidspunkt. Den andre leverte søknad våren etter, og den tredje trakk sine planer.

Ifølge ordfører har kommunen en policy om å prioritere søknader fra selskap som ønsker å kjøpe båt. Kommunen er sterkt avhengig av fiskeri og ønsker at innbyggerne skal etablere seg innenfor fiske. Det fremgår ikke av retningslinjen for næringsfond A at søknader om midler til båt skal prioriteres.

Sjøset forteller at det var Shell Fish AS sin regnskapsfører som sendte søknaden.

Assisterende rådmann forteller at hun fikk søknaden i hånden fra ordfører eller rådmann. Søknaden kom ikke inn via post. Den er innført i journalsystemet samme dag som hun skrev saksfremlegget; 29.11.2018.

Saken ble lagt frem uten innstilling. Det var ikke tidligere gitt et lån på 2 millioner og det ville eventuelt skape presedens. Kystfiske har tidligere fått lån på 800 000 kr og Trænabanken har fått innvilget et lån på 300 000 kr og tilskudd på 300 000 kr.

Partigruppen hadde gruppemøte før formannskapet. Ifølge Sjøset forlot han rommet når saken om lånesøknad ble diskutert. Gruppen har som praksis at inhabile går ut av rommet når saken blir diskutert. Denne praksisen er ikke skriftliggjort.

Ordfører forteller at dersom noen er berørt av en søknad tar de saken til sist. De permitterer den som er involvert. Praksis er at ingen får delta i gruppemøter så lenge man er involvert i en sak.

Etter det Sjøset vet, er ikke det noen i formannskapet som har talt hans sak. Partigruppen visste om søknaden. Sjøset har hele tiden argumentert i andre sammenhenger at midlene fra havbruksfondet skal brukes til næringsutvikling.

Formannskapet behandlet saken første gang 05.12.2018.

Ved behandling av saken i formannskapet ba varaordfører om å få vurdert habiliteten sin. Vedkommende jobber ved Modolv Sjøset Fisk AS. Varaordfører ble enstemmig funnet habil fordi hun ikke kunne ha personlig gevinst av at det ble kjøpt inn båt. Som inhabilitetsgrunner brukes direkte slektskap og styremedlem, og vedkommende er ikke ansatt i Shell Fish AS.

Etter saken ble behandlet første gang i formannskapet ble den sendt tilbake til administrasjonen for nærmere utredning. Administrasjonen var i kontakt med Sjøset per epost. Han ga tilbakemelding om driftsbudsjett.

Saken om lånesøknad ble satt opp på sakslisten til formannskapet et par dager før møtet, etter sakspapirene var sendt ut. Ifølge assisterende rådmann ble ikke saken sendt ut i lag med de andre sakspapirene fordi de ikke hadde fått skriftlig tilbakemelding på det tidspunktet sakene ble sendt ut.

Sjøset forteller at han ikke var i kontakt med ordfører om å sette den opp på lista.

Ifølge ordfører var det han som ordfører som satte saken opp på sakslisten, etter at Sjøset hadde etterspurt saken fordi den var avglemt. Søknaden måtte bli behandlet og avgjort på rett side av kalenderåret. Det fremgår av epost av 07.12.2018 fra ordfører til formannschaftsmedlemmene at saken om lånesøknad settes opp som sak i tillegg til de utsendte sakene. I eposten står det at saken vil bli ettersendt.

Det er ifølge Sjøset ikke første gang at de tar opp tilleggssaker som ikke er på sakskartet. Det er ikke unormalt at det gjøres både i kommunestyret og i formannskapet.

Vi har undersøkt møter i formannskapet og kommunestyret i 2018. Formannskapet gjennomførte 10 møter i 2018. Til seks av disse møtene ble det sendt ut tilleggssaker etter at møteinnkallingen var sendt ut. Kommunestyret gjennomførte fem møter i 2018. Til to av disse møtene ble det sendt ut tilleggssaker etter at møteinnkallingen var sendt ut.

Formannskapet hadde møte før kommunestyremøtet 13.12.2018. Det ble besluttet å fortsette formannskapsmøtet etter at kommunestyret var gjennomført. Ordfører forteller at kommunestyret måtte avklare om det var penger på næringsfond A før lånesøknaden ble behandlet i formannskapet. Pengene fra havbruksfondet var ikke satt av enda, det var det kommunestyret som må gjøre. Saken om lånesøknad måtte derfor behandles i formannskapet etter kommunestyret hadde behandlet saken om fordeling av midler fra havbruksfondet.

Det var ikke mer igjen på næringsfondet enn litt over 1,7 mill. Kommunen brukte nesten opp midlene i fondet med ordførers dobbeltstemme. Ordfører ønsket at Shell Fish AS skulle få kjøpe båten. Ved lik stemmegivning, skal ordførers stemme telle dobbelt.

Formannskapet innvilget ikke hele søknaden. Shell Fish AS søkte om 2 millioner kroner i lån og fikk innvilget 1.7 millioner kroner. Sjøset antar at det ikke var nok penger på fondet til å innvilge hele søknaden, men har ikke fått noen begrunnelse.

Ifølge protokollen fra formannskapets møte 13.12.2018 ble det opplyst til formannskapet at saldo på næringsfond A var ca. kr 1 779 700. Felleslisten foreslo å endre innstillingen til å innvilge et lån på kr 1 700 000. AP foreslo å endre til å innvilge et lån på kr 1 000 000.

2.3.4 Sjøsets rolle ved behandling av sakene i politiske organ

Sjøset var i perioden varamedlem til formannskapet og medlem av kommunestyret.

Sjøset ble innkalt og deltok som varamedlem da formannskapet behandlet saken om fordeling av midler fra havbruksfondet. Han husker ikke hvorfor formannskapsmedlemmet hadde forfall. Ifølge protokollen møtte Sjøset for ordfører. Det er ikke oppgitt forfallsgrunn.

Fordeling av midler fra havbruksfondet hadde blitt diskutert i partigruppen lenge før saken kom opp. Den politiske gruppen ønsket å sette av alt i næringsfond.

Det ble gjennomført gruppemøte søndagen før møtet i formannskapet. Sjøset og gruppa har vært enige om at pengene fra havbruksfondet skulle tilbake til næring. Penger som kom fra næring, bør investeres i næring.

Sjøset var bortreist da kommunestyret behandlet saken om fordeling av midler fra havbruksfondet. Han har ikke kjennskap til hvorfor kommunestyret gikk tilbake til rådmannens innstilling, og bort fra formannskapetets.

2.3.5 Etikk

Sjøset kjenner ikke til om kommunen har etiske retningslinjer, og mener at det ikke er noe som er presentert for politikerne. Sjøset har ikke deltatt på folkevalgtopplæring.

Ordfører forteller at kommunen har etiske retningslinjer. Han sier at de er tatt opp ved folkevalgtopplæringen. Ordfører har deltatt på 2 folkevalgtopplæringer i løpet av sine 8 år som ordfører. Det blir gjennomført folkevalgtopplæring litt ut i perioden.

Det ble sist gjennomført folkevalgtopplæring i februar 2020. Tema var blant annet etikk og habilitet.

Både rådmann og assisterende rådmann bekrefter at kommunen har etiske retningslinjer som gjelder for politikerne. Rådmannen forteller at retningslinjen ligger tilgjengelig på kommunens hjemmeside, og de er gjennomgått i kommunestyret. De er også delt ut som brosjyre.

Vi har søkt på hjemmesiden til Træna kommune, men ikke fått opp treff på de etiske retningslinjene.

I retningslinjen står det at kommunen har vedtatt registrering av styreverv, økonomiske interesser og lignende for medlemmer av kommunestyret og Administrasjonsutvalg med varamedlemmer. Registreringen omfatter også administrasjonssjefen og andre administrative ledere og ansatte med innstillingsrett eller avgjørelsesmyndighet i enkeltsaker¹.

Vi har undersøkt registrering av enkeltpersoner;

- Samtlige kommunestyremedlemmer
- Rådmann
- Assisterende rådmann
- Utviklingssjef
- Sektorleder for økonomi
- Sektorleder for oppvekst
- Sektorleder for teknisk

---

¹ www.styrevervregisteret.no

- Sektorleder for helse og sosial

Assisterende rådmann, utviklingssjef og sektorleder for oppvekst er ikke oppført i styrevervregisteret, men de øvrige er. Vi har ikke undersøkt om registreringene er oppdatert og komplett.

Ordfører og Sjøset har delvis overlappende oppføringer, ved at begge er folkevalgt i Træna kommune for Senterpartiet/Kristelig Folkeparti. Videre er ordfører daglig leder av Træna næringsforum, mens Sjøset er styremedlem.

2.4 Vurdering

2.4.1 Systemer

Undersøkelsen viser at Træna kommune ikke har skriftlige rutiner som sikrer lik praksis ved melding om mulig inhabilitet og informasjon om temaet habilitet. Det anbefales derfor at kommunen utarbeider en skriftlig rutine for hvordan man melder fra om mulig inhabilitet.

Det er i kapittel 2.3 informasjon om at fravær er protokollert, men ikke fraværsgrunn. Vi ønsker å påpeke at det ikke er et krav at det blir protokollført fraværsgrunn, det er tilstrekkelig at det er protokollert hvem som var til stede og hvem som var fraværende.

2.4.2 Habilitetsvurdering

Befolkningen må ha tillit til at de vedtak som blir fattet i folkevalgte organ er korrekte. En forutsetning for dette er at vedtak blir fattet på bakgrunn av korrekt saksbehandling, faktumbedømmelse og lovanvendelse, og at saksbehandler i saken er habil. De som skal forberede eller treffe vedtak i en sak kan ikke ha en slik tilknytning til saken at det kan trekkes i tvil om avgjørelsen er truffet på et objektivt og upartisk grunnlag.

I denne saken har det blitt stilt spørsmål om en folkevalgt har hatt en egeninteresse i avgjørelsen av saken om midler fra havbruksfondet.

Undersøkelsen viser at det ikke forelå habilitetsutfordringer knyttet til saken om lånesøknad. Sjøset var part i saken om lånesøknad fra Shell Fish AS, men han var ikke deltakende i behandlingen av lånesøknaden.

Spørsmålet er om Sjøset var inhabil ved behandlingen av saken om fordeling av midler fra havbruksfondet. Bakgrunnen for dette er at innvilgelsen av lånesøknaden fra Shell Fish AS var avhengig av midlene fra havbruksfondet.

Bestemmelsen om hvem som er inhabile finner vi i forvaltningsloven § 6 første og andre ledd. Det foreligger ikke forhold som blir fanget opp av § 6 første ledd.

Forvaltningsloven § 6 andre ledd fastslår:

Likeså er han ugild når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet; blant annet skal legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til. Det skal også legges vekt på om ugildhetsinnsigelse er reist av en part.

Det er en skjønnsmessig bestemmelse, som skal fange opp alle de tilfellene som ikke fanges opp av typetilfellene i første ledd, der det likevel er omstendigheter som svekker tilliten til tjenestemannen. Det kreves at det skal foreligge noe særegent, noe som indikerer en høyere terskel. Det er de ytre forhold som må vurderes, om disse generelt og objektivt sett er egnet til å svekke tilliten til tjenestemannen. Regelen er utformet slik at den er uavhengig av hvor stor tillit man har til den aktuelle tjenestemannens personlige integritet. Det innebærer ikke noen form for mistillit til vedkommende personlig.

Spørsmålet er om det var et særegent forhold at Sjøsets selskap hadde søkt om lån fra næringsfond A ved behandlingen av saken om fordeling av midler fra havbruksfondet.

Det er viktig å påpeke at habilitetsvurderingen gjelder en persons tilknytning til saken som sådan. Det har ikke betydning for habilitetsvurderingen hvilket standpunkt en person har til saken. Det er derfor ikke relevant om Sjøset var for eller imot å sette midlene i næringsfond A.

I denne saken har det vært kjent at partigruppen Sjøset tilhører, har tatt stilling til hvordan de ønsker midlene fra havbruksfondet skal benyttes. Videre vedtok kommunestyret i april 2018 at midler fra havbruksfondet skulle plasseres i næringsfond A. Vedtaket var enstemmig, dette var noe politikerne var enige om.

Politikere har en meget vid anledning til å uttrykke politiske standpunkter, uten å bli inhabil til å behandle saker om temaet. Dette gjelder både personlig standpunkt eller med utgangspunkt i et partiprogram. Et slikt engasjement kan være en legitim del av vedkommende sin utøvelse av rollen som folkevalgt. Engasjement til fordel for et bestemt standpunkt vil derfor ikke så lett kunne anses som et «særegent forhold».

Et engasjement av privat karakter stiller seg annerledes, men det kan være vanskelig å avgjøre om et engasjement er av politisk eller privat karakter.

Sjøset hadde en egeninteresse i at midlene fra havbruksfondene ble plassert i næringsfond A. Midler i næringsfond A var en forutsetning for å kunne godkjenne lånesøknaden fra hans selskap. Selv om det var midler i næringsfondet, var det likevel ikke en selvfølge at lånesøknaden ville blitt innvilget.

Vår vurdering er at det ikke foreligger et særegent forhold, men at forholdet ligger innenfor en politikers vide spillerom for standpunkt.

2.4.3 Etikk

KS sitt etikkutvalg har publisert gode råd om hvordan kommunene kan håndtere ulike utfordringer knyttet til habilitetsspørsmål.

Etikkutvalgets generelle råd rundt habilitet

- Kommuner, fylkeskommuner og kommunale selskaper bør ha klare og kjente rutiner for håndtering av spørsmål om habilitet. For eksempel bør spørsmål om habilitet settes som fast punkt på dagsorden der det er relevant.
- Kommuner, fylkeskommuner og kommunale selskaper bør ha etisk rammeverk som setter standarder for hva som forventes av folkevalgte og ansatte, også når det kommer til interessekonflikter og rollekombinasjoner.

Etikkutvalget anbefaler også å ha rutiner som gir oversikt over bierverv hos ledere og ansatte som kan komme i konflikt med kommunens interesser. Etikkutvalget mener også at det bør være kjent for utenforstående og andre folkevalgte dersom folkevalgte har interesser som kan gi interessekonflikt.

Undersøkelsen viser at kommunen har vedtatt etiske retningslinjer som gjelder for ansatte og politikere. Vår vurdering er at anbefalingene fra etikkutvalget er ivaretatt i rutinen. Etikk var tema på folkevalgtsamlingen som ble gjennomført i 2020. Vi stiller likevel spørsmål ved om retningslinjen er godt nok kjent, om politikere som ikke har deltatt på folkevalgtoppplæringen kjenner til retningslinjen. Undersøkelsen viser at rutinen ikke ligger tilgjengelig på hjemmesiden, og viser til at en slik retningslinje bør være lett tilgjengelig for politikere.

Træna kommune har vedtatt at styrevervregisteret skal benyttes. Vi ser at samtlige politikere i kommunestyret er registrert. Den etiske retningslinjen sier at administrative ledere også skal registrere seg i styrevervregisteret. Undersøkelsen viser at det er ledere som ikke er registrert, og anbefaler at dette blir gjennomført.

Videre er spørsmålet om det foreligger brudd på den etiske retningslinjen ved behandling av de to sakene.

Vi vil her trekke frem punktet om åpenhet.

Personer i kommunal tjeneste må utvise åpenhet så vel utad mot innbyggerne som innad i egen sektor og mellom de enkelte sektorer. Dette er en nødvendig forutsetning for allmennhetens tillit til Træna kommune

Vår vurdering er at det har vært manglende åpenhet og at det har ført til mistenkeliggjøring av kommunestyremedlemmer. Ved større åpenhet om at det var søkt om midler fra næringsfond A, kunne denne situasjonen vært unngått. Formannskapet hadde lånesøknaden oppe til behandling første gang 5.12.2018, før kommunestyret behandlet saken om midler fra havbruksfondet 13.12.2018. Bedre dialog mellom formannskap og kommunestyret vil kunne bidra til bedre kommunikasjonsflyt.

3 FORSVARLIG UTREDNING

I dette kapittelet presenterer vi problemstillingen om saken om lånesøknad var forsvarlig utredet.

Regelverket vedrørende forsvarlig utredning av saker til politiske organ blir gjennomgått.

Videre blir informasjon om saksfremstillingen presentert.

Avslutningsvis i kapittelet vurderes det om saken om lånesøknad var forsvarlig utredet.

3.1 Problemstilling

Det er utarbeidet følgende problemstilling for temaet forsvarlig utredning:

I hvilken grad er sak 76/18 forsvarlig utredet ved fremleggelse til folkevalgt organ?

Saken om lånesøknad fra Shell Fish AS har saksnummer 76/18 når den ble behandlet i formannskapet for andre gang.

3.2 Vurderingsgrunnlag

Det følger av kommuneloven § 23 andre ledd at administrasjonssjefen skal påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet.

Administrasjonssjefen har plikt til å gi uttrykk for eventuelle svakheter og ufullstendigheter i et saksframlegg. Ansvaret omfatter også eventuelle rettslige tvilsspørsmål. Administrasjonssjefen skal gjøre oppmerksom på rettslige mangler ved et forslag til vedtak eller den saksforberedelse som har gått forut for dette. Dersom administrasjonssjefen mener at et vedtak er ugyldig, har vedkommende plikt til å gjøre vedkommende folkevalgt organ, og eventuelt kommunestyret, oppmerksom på dette.

Når et folkevalgt organ skal treffe en avgjørelse, må det ha et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag. Dersom beslutningsgrunnlaget ikke er godt nok, risikerer man å treffe en avgjørelse som er ulovlig, uhensiktsmessig eller vilkårlig.

Et beslutningsgrunnlag bør ha opplysninger om de faktiske forhold som kan ha betydning for avgjørelsen. Videre bør beslutningsgrunnlaget inneholde opplysninger om nødvendig rettslig grunnlag og øvrige rammer for avgjørelsen.

Utredningsplikten ligger på rådmannen. Det er administrasjonen som utreder saker og derfor er nærmest til å sørge for at beslutningsgrunnlaget er tilstrekkelig. I saker der en privat part har tatt initiativ, for eksempel ved søknad, bør også den private parten bidra til å opplyse saken.

Ifølge *Retningslinjer næringsfond* er det visse kriterier som skal være oppfylt for å kunne innvilge lån. Det bør være redegjort i saksframlegget om kriteriene er oppfylt.

3.3 Data

Lånesøknaden ble først lagt frem til behandling i formannskapet i sak 66/18.

AP fremmet forslag om å utsette saken på grunn av manglende driftsbudsjett og regnskap. Det er et krav om at dette skal legges ved lånesøknader.

Søknaden bilder av båtene og balanseregnskap for 2017. Saksbehandleren etterspurte ikke driftsbudsjett fra Shell Fish AS før fremleggelse av saken i formannskapet.

Assisterende rådmann forteller at formannskapet har behandlet flere søknader uten driftsbudsjett. I 2018 behandlet formannskapet flere søknader om tilskudd og lån. Den ene søknaden om tilskudd ble lagt frem uten driftsbudsjett og regnskap. Vi har ikke undersøkt andre år.

Saken ble enstemmig utsatt, der formannskapet ba administrasjonen utrede følgende:

«Saken utsettes og sendes i retur til administrasjonen med følgende spørsmål:

Hvordan stiller denne saken seg i forhold til Deltakerlovens kap II § 6 om krav til eierskap?

Hvem har ervervstillatelse for fiske med båten?

Det er også ønskelig å få se driftsbudsjett og regnskap jmf krav i kommunens retningslinjer for næringsfond.»

Rådmann og assisterende rådmann innhentet informasjonen som formannskapet hadde etterlyst. De var i kontakt med Fiskeridirektoratet, og innhentet informasjon fra Sjøset vedrørende budsjett og regnskap.

Saken ble på nytt lagt frem for formannskapet som sak 76/18, i møte 13.12.2018.

Saksframstillingen til sak 76/18 inneholder punkter om bakgrunnen for saken, fakta, økonomiske konsekvenser og vurdering. Som vedlegg til saken ligger søknaden fra Shell Fish AS og regnskap for året 2017.

Videre fremgår det av saksframlegget at ytterligere informasjon som er etterspurt vil bli gitt muntlig av rådmannen under behandling av saken.

Assisterende rådmann forteller at de ikke hadde fått all etterspurt dokumentasjonen ved utsendelse av sakspapirene til formannskapsmøte 13.12.2018.

Det fremgår av protokollen at rådmannen orienterte muntlig om svarene på de to første spørsmålene. I protokollen står det resultatbudsjett 2019-2021 for Shell Fish AS ble utdelt.

Melding om politisk vedtak er datert 19.12.2018. Det blir opplyst om innholdet i vedtaket. Videre ble det opplyst om klagerett, om mulighet til å søke om utsettelse av vedtaket og rett til å se sakens dokumenter og til å kreve veiledning.

3.4 Vurdering

Undersøkelsen viser at saksbehandler burde etterspurt budsjett før saken ble lagt frem for formannskapet. De øvrige spørsmålene fra formannskapet var ikke relevant i henhold til retningslinjene for næringsfondene, og var derfor ikke noe som kunne være forventet utredet i saksframlegget.

Vi savner en henvisning til hvilket punkt i kriteriene søknaden oppfyller. Det kunne også vært klargjort at søknaden oppfyller kriterie 9, om hvordan finansieringen skal fordeles mellom støtte og annet kapitalbehov.

I kriteriene for lån punkt 8 står det at i vurderingen av om lån skal gis, vektlegges delmål og strategier i Kommuneplanens satsingsområde «Næringsliv i utvikling (sysselsetting & næringsliv)». Vi kan ikke se at dette er berørt i saksframlegget.

4 RETNINGSLINJER FOR NÆRINGSFOND

I dette kapittelet presenterer vi problemstillingen som omhandler retningslinjen for næringsfond, om vilkårene var oppfylt ved innvilgelsen av lånesøknaden.

Kommunens retningslinje for næringsfond blir presentert.

Videre blir informasjon knyttet til innvilgelsen av lånesøknaden presentert.

Avslutningsvis i kapittelet vurderes det om lånesøknaden oppfylte kriteriene i retningslinjen.

4.1 Problemstilling

Det er utarbeidet følgende problemstilling for temaet retningslinjer for næringsfond

I hvilken grad er kommunens egne retningslinjer for næringsfond fulgt?

4.2 Vurderingsgrunnlag

I møte 20.06.2018, sak 21/18, vedtok Træna kommunestyre Retningslinjer næringsfond.

Det er oppgitt tre formål med fondene:

- *Skal fremme etablering av ny næringsvirksomhet eller videreutvikling av eksisterende virksomheter*
- *Skal gi økt antall arbeidsplasser eller trygge utsatte arbeidsplasser*
- *Skal benyttes til toppfinansiering*

Det er videre oppgitt 10 kriterier for hvilke formål fondene kan disponeres til.

Som punkt 1 er det satt opp *tilskudd og lån til investeringer i maskiner, bygninger og utstyr, ved igangsetting av nye næringstiltak, eller utvidelse av eksisterende næringstiltak.*

Om vilkår står det følgende:

7. Næringsfondsmidler kan ikke benyttes til aksjetegning, sanering av gjeld, driftstilskudd til bedrifter eller til å finansiere den ordinære drift av kommunen.

8. I vurderingen av om tilskudd og lån skal gis, vektlegges delmål og strategier i Kommuneplanens satsingsområde «Næringsliv i utvikling (sysselsetting & næringsliv)».

9. Støtte fra fondene skal inngå i en finansieringsplan sammen med andre finansieringsordninger. Samlet støtte fra fondene og andre støtte-/tilskuddsordninger kan ikke

Side 28 av 35

overstige 50 % av prosjektets kapitalbehov, eventuelt 75 % for kvinnerettede prosjekter og nyetableringer. Satsing på innvandrere, kvinner og ungdom skal prioriteres. Ungdom defineres i denne sammenhengen innenfor aldersgruppen 18-35 år.

10. Overtakelse av eksisterende virksomhet anses ikke som nyetablering.

Søknad om lån/tilskudd fra fondene skal inneholde:

a) Beskrivelse av prosjektet

b) Investerings- og finansieringsplan, samt driftsbudsjett

c) Regnskap, næringsoppgave eller lignende dokumentasjon for siste år

Formannskapet er gitt fullmakt til å innvilge lån. Lån skal gis fra Kommunalt næringsfond A.

4.3 Data

Ordfører forteller at innvilgelsen av lånesøknaden var i tråd med Træna kommunes retningslinjer for næringsfond.

Ifølge rådmannen oppfylte lånesøknaden vilkårene i reglementet.

Lånesøknaden gjør rede for at selskapet planlegger å investere i ny båt. Det er oppgitt hvordan investeringen er tenkt finansiert, med delvis egenkapital/ansvarlig lån og lån fra Helgeland Sparebank. Det oppgis at lånet ønskes nedbetalt over 10 år med 3 års rente- og avdragsfrihet. Vedlagt er bilder av båten innvendig og utvendig. Det er også skriftlig informasjon om båten.

Vedlagt søknaden var regnskap for 2017.

Det var innvendinger som gikk på at det var et høyt lånebeløp. Næringsfondet ble brukt opp dersom Shell Fish AS fikk innvilget hele lånet. Det var igjen ca 74 000 kr i næringsfond A etter at lånesøknaden var innvilget.

Assisterende rådmann savner tydelige retningslinjer for lånesøknader fra næringsfond A. Hun har foreslått at det legges inn i årlig driftsbudsjett hvor mye som skal brukes fra næringsfond A hvert år. Godene bør fordeles i henhold til tydelige retningslinjer.

4.4 Vurdering

Retningslinjer næringsfond har tre formål for næringsfondene. Vår vurdering er at innkjøp av ny båt er innenfor formålsbestemmelser for næringsfondene.

Videre er vår vurdering at søknaden oppfyller kriteriene for støtte som er satt.

Vi vil påpeke at søknaden ikke oppfylte kravene til innhold søknad som var satt i retningslinjene. Prosjektet var beskrevet, det er oppgitt en finansieringsplan og vedlagt regnskap. Driftsbudsjett mangler.

Lånesøknaden er avgjort av rett organ, ettersom formannskapet er gitt fullmakt av kommunestyret til å avgjøre lånesøknader. Det er også gitt lån fra rett næringsfond.

5 HØRING

En foreløpig rapport ble sendt på høring. Formålet med høringen var å kunne korrigere eventuelle faktafeil. Rapporten ble sendt til rådmann og postmottak, ordfører og Sjøset. Vi har ikke mottatt høringssvar.

6 KONKLUSJONER

Følgende problemstillinger er belyst i undersøkelsen:

- Har Træna kommune nødvendige systemer for å ivareta habilitet i folkevalgte organ?
- I hvilken grad er habilitetsreglene fulgt i forbindelse med behandlingen av sakene om fordeling av midler fra havbruksfondet og om søknad om lån fra næringsfond A?
- I hvilken grad har Træna kommunes etiske retningslinjer blitt fulgt i sakene om fordeling av midler fra havbruksfondet og om søknad om lån fra næringsfond A?
- I hvilken grad er sak 76/18 forsvarlig utredet ved fremleggelse til folkevalgt organ?
- I hvilken grad er kommunens egne retningslinjer for næringsfond fulgt?

Undersøkelsen viser at kommunen ikke har skriftlige rutiner for hvordan politikere kan melde fra om mulig inhabilitet. For å sikre lik praksis og en god internkontroll, anbefales det å etablere slike rutiner.

Vår vurdering er at habilitetsreglene var ivaretatt i begge sakene.

Videre viser undersøkelsen at de etiske retningslinjene i hovedsak er fulgt. Formålet med de etiske retningslinjene er å sikre tillit til forvaltningen. Denne undersøkelsen viser at det har vært utfordringer knyttet til om tillit til at habilitet var ivaretatt. Vår undersøkelse viser at mer åpenhet kunne sikret større tillit.

Når det gjelder om saken om lånesøknad var forsvarlig utredet, viser undersøkelsen at saken om lånesøknad i noen grad var forsvarlig utredet. Vi savner en nærmere utredning om kriteriene i retningslinjen for næringsfond var oppfylt. Saksbehandler burde etterspurt driftsbudsjett fra Shell Fish AS før første fremleggelse av saken til politisk behandling.

Undersøkelsen viser at innvilgelsen av lånesøknaden var innenfor kriteriene i retningslinjen.

VEDLEGG 1 UTTALELSE FRA KMD

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane
Njøsavegen 2
6863 LEIKANGER

Deres ref

Vår ref
18/377-2

Dato
18. januar 2018

Regnskapsføring av kommunenes inntekter fra havbruksfondet

Vi viser til henvendelse av 8. januar 2018 om hvordan kommunenes inntekter fra havbruksfondet skal føres i kommuneregnskapet.

Stortinget besluttet i 2015 at det skal opprettes et havbruksfond. Gjennom havbruksfondet skal 80 pst. av konsesjonsinntektene fra framtidig vekst i oppdrettsnæringen fordeles gjennom kommuner og fylkeskommuner. Alle kommuner og fylkeskommuner som i henhold til Akvakulturregisteret har klarete lokaliteter for oppdrett av laks, ørret og regnbueørret i sjøvann, får en respektiv andel av inntektene som skal fordeles årlig. Fiskeridirektoratet skal utbetale midler fra havbruksfondet én gang i året. En mindre andel, som skal fordeles til kommuner som har klarert ny lokalitetsbiomasse innenfor siste toårsperiode, skal utbetales annethvert år.

Det er ikke lagt noen bindinger på inntekten fra statens side. Dette er ubundne midler, som ikke er reservert særskilte formål. Med mindre det fra givers side uttrykkelig er sagt noe ytterligere rundt bruken av midlene, vil det være de generelle regnskapsreglene og god kommunal regnskapsskikk som avgjør om inntekten skal føres i drifts- eller investeringsregnskapet.

Etter regnskapsforskriften § 3 skal inntekter som ikke er løpende, føres i investeringsregnskapet. I henhold til KRS 4 punkt 4.3 skal inntekter regnes som ikke-løpende dersom inntekten både er uvanlig, vesentlig og uregelmessig. Med mindre alle tre kriterier er oppfylt, skal inntekten føres i driftsregnskapet.

Da departementet vurderte hvordan kommunene skulle regnskapsføre inntekten fra grønne konsesjoner, jf. KMDs brev av 15. oktober 2015 til Smøla kommune, ble det blant annet lagt

Postadresse
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo
postmottak@kmd.dep.no

Kontoradresse
Akersg. 59
www.kmd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org no.
972 417 858

Avdeling

Saksbehandler
Even Vaboen
22 24 72 39

vekt på at det kom én innbetaling per konsesjon, og konsesjonen var heller ikke tidsavgrenset. Inntekten var dermed vurdert å være uregelmessig etter KRS 4, og dersom inntekten også måtte anses å være uvanlig og vesentlig, ville inntekten måtte føres i investeringsregnskapet.

Med havbruksfondet er det lagt opp til at utbetalingene fra fondet vil komme med jevne mellomrom. Vår vurdering er da at kommunens inntekt ikke vil være å anse som uregelmessig etter KRS 4. I henhold til god kommunal regnskapsskikk skal da inntekten fra havbruksfondet føres i driftsregnskapet.

Med hilsen

Thor Bemstrøm (e.f.)
avdelingsdirektør

Even Vaboen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Fiskeridirektoratet
Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder
Fylkesmannen i Finnmark
Fylkesmannen i Hordaland
Fylkesmannen i Møre og Romsdal
Fylkesmannen i Nordland
Fylkesmannen i Rogaland
Fylkesmannen i Troms
Fylkesmannen i Trøndelag
Kommunesektorens organisasjon
Norges Kommunerevisorforbund
Nærings- og fiskeridepartementet

VEDLEGG 2 UTDRAK FRA RETNINGSLINJE NÆRINGSFOND A

FORMÅL MED FONDENE

- Skal fremme etablering av ny næringsvirksomhet eller videreutvikling av eksisterende virksomheter
- Skal gi økt antall arbeidsplasser eller trygge utsatte arbeidsplasser
- Skal benyttes til toppfinansiering

KRITERIER

Fondene skal kunne disponeres til følgende formål:

1. Tilskudd og lån til investeringer i maskiner, bygninger og utstyr, ved igangsetting av nye næringstiltak, eller utvidelse av eksisterende næringstiltak.
2. Forprosjektering, markedsundersøkelser og planlegging av nye næringstiltak.
3. Opplæringstiltak for nyetablerere, bedriftsledere og ansatte.
4. Begrensede utredninger og planleggingsarbeid av betydning for kommunens næringsliv, herunder næringsanalyser.
5. Kommunale fellestiltak, grunnlagsinvesteringer mv. for å fremme næringsetableringer.
6. For støtteformene tiltaksarbeid og kommunale grunnlagsinvesteringer kan prosjektene fullfinansieres fra fondene. Eksempler på prosjekter som kan fullfinansieres er:
  - Kommunalt tiltaksarbeid: regionalt samarbeid, etablereropplæring, samarbeid skole/næringsliv, stedsutvikling og ulike utredninger/analyser.

1

-
- Kommunale grunnlagsinvesteringer: planlegging og utbygging av næringsarealer, sentrumsområder, trafikk-kaier og vannverk.

7. Næringsfondsmidler kan ikke benyttes til aksjetegning, sanering av gjeld, driftstilskudd til bedrifter eller til å finansiere den ordinære drift av kommunen.
8. I vurderingen av om tilskudd og lån skal gis, vektlegges delmål og strategier i Kommuneplanens satsingsområde «Næringsliv i utvikling (sysselsetting & næringsliv)».
9. Støtte fra fondene skal inngå i en finansieringsplan sammen med andre finansieringsordninger. Samlet støtte fra fondene og andre støtte-/tilskuddsordninger kan ikke overstige 50 % av prosjektets kapitalbehov, eventuelt 75 % for kvinnerettede prosjekter og nyetableringer. Satsing på innvandrere, kvinner og ungdom skal prioriteres. Ungdom defineres i denne sammenhengen innenfor aldersgruppen 18-35 år.
10. Overtakelse av eksisterende virksomhet anses ikke som nyetablering.

Søknad om lån/tilskudd fra fondene sendes Trøna kommune og merkes «næringsfond».

Søknaden skal inneholde:

- a) Beskrivelse av prosjektet
- b) Investerings- og finansieringsplan, samt driftsbudsjett
- c) Regnskap, næringsoppgave eller lignende dokumentasjon for siste år